DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

PROGNOSI IN HYDROPE

QVAM

CONSENTIENTE

GRATIOSO MEDICORVM ORDINE

PRO

SVMMIS IN MEDICINA ET CHIRVRGIA HONORIBVS OBTINENDIS

IN

ACADEMIA GEORGIA AVGVSTA

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBIICIT

AVCTOR

OTTO HENRICVS KNORRE

HAMBVRGENSIS.

DIE XI SEPT. CIƆIƆCCLXXXI.

GOETTINGAE

LITTERIS IOANN. HENR. SCHVLZII, ACAD. TYPOGR.

Nil temere assentiendum, neque quicquam negligendum —
HIPPOCRATES.

PRAEFATIO.

Singulorum morborum historias, quae prognosin spectant, curiosius excultas desiderari in arte nostra, doluit iam suo tempore strenuus *Hippocratis* sectator *Baglivius*. Sed & nostris temporibus plures de his in votis tantum habentur, & habebuntur usque eo certissime, donec Il. *Grunerus* diu iam optatam exspectatamque semiotices specialem partem publici iuris fecerit. Alia hodie excogitantur multa subtilia, ventilantur inuenta hodie nova, maximi momenti visa, post annum tenuia, vilia salutanda, & maxime necessaria pars medicinae inexculta posteris relinquitur. Sunt quidem, qui opponunt, arduam rem esse, & sine propria experientia & assidua observatione nil praestari posse; verum non ita haec conce-

do. Nil in hac parte medicinae nosmet ipsi invenimus novi; ex monumentis veterum, eorumque, qui ante nos intento animo observarunt, eruenda prius & discenda & colligenda sunt omnia. Quibus vero denique, si fieri potest, ut experientia propria suum addat, perfectior quidem conscribitur historia, novi tamen vix quicquam certissime adiicietur. His persuasus & convictus, sum ipse ausus tentare, quid in hac re valeant humeri, quid ferre recusent. Elegi itaque pertractandam prognosis historiam in hydrope, & praecipue quidem in Ascite & Anasarca; caeteras species non attigi ex proposito, nisi passim phaenomenon fuit obvium quod & in his & in illis quandoque apparere solet. Quae *Lommius*, quae *Kleinius* protulerunt, exhibui; veteres, principesque observatorum consului, & prout proposito meo convenire visum est, excerpsi, excerptaque adieci. Ampla & verbosa citata neglexi brevitatis causa. Omnem rem, ut melius recognosci possit, in duas diduxi partes; priorem, quae prognosin generalem seu praecursoriam, alteram, quae specialem contineat. De caeteris, ubi singulae paragraphi passim nimis contractae videantur, aut plura desiderentur, indulgentes ignoscant lectores.

SECTIO

SECTIO I.

QUAE IN GENERE PRAEDICTIONI IN HYDROPE INSERVIRE POSSUNT.

§. I.

Introductio.

Vt in genere iam de secundo adversove exitu in hydrope praedicere quid possit medicus, statim ac ad aegrotum est accersus, ante omnia scire eum conuenit, quinam fuerit hydropis ortus; subitus an lentus; quaenam subsit causa, huiusque quaenam conditio vel ratio; quaenam sit species hydropis; recens an iam diurnus morbus; solitarius, an in societate alius procedat; comes sit species alia generis eiusdem, an morbus generis alius diversi; hydrops nunc illi supervenerit an ille hydropi. Neque plane negligenda sunt, quae corpus, sexum, aetatem, coelum, annique tempus spectant, ex quibus iam veteres augurari quid ausi sunt. Et haec fere sunt, quae hac in sectione continentur.

§. II.

Causa.

Subito ortum hydropem iam Hippocrates periculosiorem illo, qui sensim sensimque oritur, aestimavit. Putés in hoc vasa vel rupta, vt Hippocrati visum, vel ex gravissima debilitate dilatata, ut quidam novissime volunt, veluti siderata subesse, licet; res manet eadem,

 nec,

nec, qui assentiant, tibi deerunt. Verum non omnimode effatum illud nos terreat: errores externi, refrigeratio exaestuationem protinus excipiens, retrogressi sudores sueti, vel totius vel partis cuiusdam corporis, subiti saepissime sunt causae hydropis, non adeo quidem periculosi. Contra etiam lente, sensim sensimque saepe saepius procedit ille ex causa menstruorum, haemorrhoidum, scirrhorum, & id genus alia, nec tamen eodem ipso lentore, ut & alii ex fonte eodem oriundi morbi, sententia Hippocratis, periculo summo & gravitate vacant; hydropes saccati, & quem peritonei dicunt, sensim incipiunt, lente augentur, sed periculo omnino sunt dispares. Malum autem semper augurium, ex observatione auctorum, est in hydrope a viscerum scirrhis, corruptione; a ruptis vasculis, polypis, vitiis pulmonum, ut peripneumonia, ulcere etc.; ictero, tumore venas in abdomine comprimente non removendo, hydatidibus, malo corporis habitu, maxime si aliis morbus hunc induxerit, a podagra, dysenteria, colica pertinaci; & hi sunt, de quibus illud *Hippocratis* valet: periculosior est qui per se aggreditur, quam qui febrim insequitur. Minus periculosiorem esse hydropem ex duritie lienis, quam hepatis, putavere olim *Cael. Aurelianus & Riverius*, tumores hydropicos ex uteri vitio facilius abigi, quam illos ex hepatis vitiis, *Hoffmanni*. Minus infert periculum, qui ex nouissimis tantum, aut leuibus & non adeo pertinacibus obstructionibus, glandularum mesenterii infarctibus oritur: plurimum, qui ab illlis iam induratis, aut scirrho confirmato. Malus & forsan insanabilis est, ex cutis eruptionibus diuturnis, quae saepius omnem artem eludunt, & ex interna visce-

rum

rum labe proficiscuntur; exemplum proposuit *Hipp.* de morb. vulg. Lib. V. Facilior est curatu, qui ab exanthematis non debite expulsis. Nec omnino respuit medelam, debitam scilicet & tempestivam, qui a vermibus; a graviditate, qui abit saepe edito partu; & profluvio sanguinis; nisi febris succedat, nec scirrhi sunt causa illius. Difficilius tamen curari putat *Forestus* illum, qui ab nimium fluentibus haemorrhoidibus aut menstruis incidit, quam qui ab iisdem retentis; huncque iterum aegrius, ac illum, a levi obstructione, aut victus ratione, ut ex cibi aut potus multitudine. Non admodum formidabilis est, qui nullo antecedente morbo coepit, deinde qui longo, nisi vires perquam sint demissae, si respiratio libera, nullusque aegrum dolor urget; & saepissime sanatur qui a febribus, nulla praegressa haemorrhagia incidit. Indole & gravitate morbi praegressi etiam aestimanda videtur facilis, difficilisue sanatio hydropis: sic febres malae indolis autumnales apud *Hipp.* de morb. vulg. L. II. lethiferam omnino habuere sequelam, hydropem; inde qui gravioribus morbis praegressis incidit, periculosior dicitur aliis; indeque elucet illud triste Hippocratis effatum de hydrope ex acutis, de quo & omnes consentiunt. Pessimum & fere insanabilem hydropem observavit Ill. *Baldinger*, post febrem castrensem, diarrhoeas putridas & dysenterias. vid. Ej. Krankheiten einer Armée edit. 1774. p. 295. Nec minus vacat periculo, qui ex quartanis, si viscera nimis obstructa, indurata, scirrhosa suum conferunt: sin minus, & quartana recens fuerit, sanatur & hydrops; recte inde colligit *Forestus*, quartanarum vel tertianarum hydropem consectarium facilem esse curatu. Malum denique fere

ubique erit augurium, si hydrops ex alio partiali v. c. omenti, hepatis, ovarii etc. generatur, non incongrue itaque praedicere est ausus *Hippocrates*, quibus hepar aqua repletum ad omentum eruperit, his aqua ventrem impleri et mortem esse certam.

§. III.

Species, diuturnitas.

Cum ita quidem ex caussa gravitas morbi optime coniiciatur, quasdam quoque secundi vel mali exitus notas habere possumus specie et duratione morbi desumtus; quae si maioris quidem momenti non iudicentur, tamen placet eas proponere. Quanto itaque nobiliorem partem occupat hydrops, tanto periculosiorem, tanto aegrius sanabilem esse, ne quisquam quidem inficiabitur. Omnes partiales, quos aqua inter cutem constituit, sanabiliores anasarea universali esse, leucophegmatiam mitiorem, difficiliorem anasarcam, maximi momenti vesicalem, ascitem certe periculosissimum, contendit *Aretaeus*; et alio loco anasarcam, vesicalem, tympanitide ipsa difficiliorem curatu pronunciat. Quod ita quidem praecipio, ut tamen fatear, una ad caussas esse respiciendum; indeque enim explicandum est illud *Caelii Aureliani*: leucophlegmatiam difficiliorem esse curatu, quam ascitem; illudque *Boneti*: anasarcam ut plurimum difficiliorem esse ascite, praesertim si et tunica cellulosa in interioribus pariter aqua turget; quod si non eveniat, facilius curam admittere videtur, quam reliquae hydropis species; de quo videas *Swietenium*. Anasarcam periodicam mitiorem stataria esse,

habet

habet *Kleinius*. Cui et respondet *Hippocratis* effatum; tutius, inquit, laborant hi, quibus magni modo fiunt tumores, modo rursus occultantur, dein rursus assurgunt, prae deploratis; sed tamen fere fiducia secundae valitudinis opprimuntur. Quondam et acriter et strenue disputatum est, quinam hydrops periculosior sit, utrum a causa frigida an calida, ut ex *Foresto* discendum est; quod si notionibus, quas Physiologia hodierna purior et maxime sanior exhibet, exsolvatur, lis in utramque partem non sine gloria componi videtur; indeque verum erit, quo magis depauperatur calor, eo minorem esse spem, aeque ac calidum difficiliorem curatu esse quam frigidum. Prae caeteris hydropem, cui indoles inflammatoria iuncta, esse timendum, cum facillime et saepe saepius exitiosis inflammationibus ansam praebeat, experientia tot tantorumque auctorum comprobari posse videtur. Hydrops peritonei plus doloris habet, non vero ita malus corporis habitus est ac in ascite, *Hoffmann*. Aqua inter musculos abdominis est morbus cognitu difficilis, sed curatu facilor, *Baglivius*. Quod attinet ad prognosin ex hydropis duratione, inter initia quidem non semper sanatio difficillima iudicatur: verum si in tempus trahit, non sine magna molestia discutitur; neque id quidem de qualicunque valet, sed de illo tantum, qui post alium morbum non gravissima debilitate, aut levi tantum obstructione natus est. Recte itaque *Aretaeus* omnes inveteratos hydropes, qui habitum corrumpunt, periculosos, plerumque insanabiles iudicavit; distincte et *Forestus* dixit, diurnos diuturnitate mali iocinore aut liene corrupto ac vitiato, minime curari. Diuturnitati aequiparanda videtur mali fugati recru-

crudescentia; quae si incidit, causam subesse pertinacissimam, contendere licet; malumque semper augurium exhibet, idque pessimum, quo citius morbus revertit; inde iam *Hippocrates* colligit, spem aufferri, ubi aqua inter cutem, quae curationi cessit, recurrat. Eadem etiam prognosis manet, ubi aquam sponte, vel arte evacuatam, protinus aqua succedit; eoque peior, quo citius et ocyus iterum accumulatur. Quamlibet itaque in hoc morbo repetitam abdominis punctionem spei aliquid semper detrahere, eoque plus, quo saepius necessaria iterata est, non incongrue contendi, credo; observationibus constare videtur, tanto ocyus et citius post quamque evacuationem abdomen iterum impleri, quanto pluries iam paracentesis est instituta; ex omnibus, observationes novissimas Cl. *Schmuckeri* videas. (Chirurg. Wahrnehmungen T. II. p. 187. et 202.) Morbus noster sibi ipsi, et naturae, sine omni medela, relictus, celerius quidem ad mortem plerumque tendit, sed tamen exitus tempus minus certe definiri potest; quamquam quidem *Hippocrates* contendit, in incipiente adhuc hydrope, neque a causa insuperabili, iudicari triginta diebus, lethalis sit, nec ne. *Bonetus* circiter menses sex statuit; ex quo auctore etiam discimus, hydropem confirmatum haberi, qui duos menses duraverit; si vero iam per duos annos traxerit, saccatum hydropem sub esse, *Duverney* suspicatur.

§. IV.

Comitatus hydropis s. complicatio.

Neque eadem semper est prognosis, ubi vel hydrops aliam sui generis speciem habet comitem, vel alio super-

venit

venit morbo, vel ubi curſu hydropis alius incidit novus morbus. Periculum increſcit, prout variae hydropis ſpecies ſemel et ſimul hominem affligunt. Mitis quidem, inquit *Aretaeus*, eſt morbus, ſi minor ſpecies minori pariter coniungatur; peior ſi ex minoribus alia alii ex maioribus admiſceatur; quod ſi duorum maiorum mixtio exacta fuerit, gravius inde malum exoritur. . . Difficillimus autem tympanitidis cum anaſarca copulatus. Vbi hydropi aſciti iuncta procedit illa ſpecies, quam anaſarcam nominant, ſaepius ſubito et derepente moritur aeger; quod effatum *Hippocratico* illi reſpondere videtur, in lib. de morb. mulier: quodſi mulieri venter et crura ſimul aqua implentur, nulla de eius vita ſpes ſupereſt. Si hydrops ex pulmonis ulcere natus eſt, vel ſi in thorace etiam aqua eſt collecta, aegrotum dixit idem deſperatum. Eodemque Auctore diſcimus, hydropem, qui alio morbo ſupervenit, fere ſemper lethalem eſſe; praecipue ubi febri inveteratae, maxime ubi acutae. Qui quartanae ſe iungit hydrops, viſceribus adhuc integris, ſanabilis eſt. Quibus lienoſis dyſenteria correptis, aut pulmonum ulcere phthiſi laborantibus, hydrops ſupervenit, illi pereunt. Hydrops ſi ab inſania excipitur, bonum *Hipp.* In hydrope, qui ſcorbuto ſupervenit, malum ſemper eſt augurium. Neque quisquam fere, praeſagiente *Duverney* ſanatur, cui hydrops ictero ſupervenit, maxime ubi ille poſt ortum hydropis non evaneſcit, ſed una viget. Cum in hydrope vis vitalis fere labet, magnaque iam ex parte eſt ſuppreſſa, cum aquae faciliime corrumpuntur, acrimoniam nanciſcuntur, fieri certe nequit, quin et alii atque alii morbi exinde oriantur, illique ſe iungant. Inter hos eminent.

Epilepsia, perineumonia, febris hectica, gangraena, phthisis, marasmus, saepe apoplexia & catarrhi suffocativi. Quandoque & epilepsia asciti supervenit; & grave periculum plerumque minatur, interdum eadem in apoplexiam lethalem convertitur. Interdum & alia incidunt, omphalocele v. c., scrophulae mammarum, colli, cancer ipse, & id genus alia. Quo plures, quo graviores morbi superveniunt, eo minor spes salutis. Periculosum ergo, si epilepsia ab hydrope excipitur, si accidit peripneumonia, & eo magis si ex illa exulcerati fiunt pulmones. In hydrope a scirrhis orto funestum certe praesagium erit, ubi glandulae colli, aliarumque partium simul intumescunt, indurantur; maxime, si scirrhosi tumores saniem fundere incipiunt. Hydropem cum febre, in qua est urina pauca & conturbata, perniciem denotare autumat *Hippocrates*; a quo effato non multum differt *Tralliani* illud, in hydrope una cum febre dubiam fieri curationem. Febris accessiones, quae cum horrore in hydrope incidunt, plerumque natales ducunt ab interna quadem suppuratione, aut acrium aquarum resorptione; & inducunt saepe convulsiones, eodemque tempore enormes profusiones, sic ut fere omnes aegroti succumbant. *Duverney*. Saepe hydropici apoplexia & catarrho suffocativo pereunt; Ascitici tamen fere suffocatione magis, reliqui etiam resolutione mortem appetunt. *Wedelius*.

§. V.

Corpus, sexus, aetas, coelum, anni tempus.

Praedictioni in hydrope neque parum inservire corpus, sexus, aetas, coelum & anni tempus credita sunt; de

de quibus praecipue dictu digna colligam. Quaedam quidem, praesertim quae ad corpora pertinent, magis praesagiendum ipsum hydropem spectant, quam prognosin in illo, sed tamen hic omittere nolui, cum in praedicendo aeque consulenda possint videri. Corpus gracile, longasque staturas facilius anasarca corripi, quam quadratum, statuit *Fried. Hoffmannus*: idem de pueris *Aëtius*. Nec plane negligenda videtur dispositio gentilitia, laxitas debilitas corporis a parentibus connata. *Swieten.* Inde *Hipp.* compertum habet, eum, qui hydropem connatum habet, ab illo non facile vindicari posse. Praedict. Lib. II. Sect. II. Foeminas in genere magis, quam mares, favere hydropi censet *Hippocrates*, & post hunc ex caeteris *Sydenham*; potissimum ubi parere desierunt, aut in sterilitate vivunt; cujus rationem suppeditat *Monro*, cum scilicet illarum corpora naturalium excretionum suppressioni magis faveant, cumque habitus illarum laxior, debiliorque sit, quam virorum. Ad haec respexisse videtur *Coel. Aurelianus*, contendens, foeminas difficilius curari, quam mares. Contra contendit *Cl. Schmucker*, observationibus constare, hydropem & quidem ascitem, caeteris paribus collatisque, foeminis non aeque lethalem esse, quam maribus, cum illas saepius viderit abdominis punctionem decimam quintam, immo vigesimam facile sustinuisse, hos vero raro octavam supervixisse. *Carmichael Smyth* confirmat, foeminas hoc male decumbentes, & citius, & facilius sanari, quam mares, praecipue eam, uti illi placuit, ob causam, quia rarius quem mares incidunt in hydropem a jocinori vel pulmonibus corruptis; (*vid. Millm* de hydrope p. 149.) id quod maxime respondet *Hoffmanni* sententiae, cui hydro-

 pi-

pici tumores in foeminis saepius ex uteri quam hepatis & viscerum illi nexorum vitio oriri videntur. Quamquam quidem sententiae illae maximae diversae videantur, tamen non contrariae sunt, si lectori placeat alii aliam conferre. Seniores magis hydropi esse obnoxios, quam iuniores, confirmat *Monro*; hisque, caeteris paribus, maiorem spem sanationis superesse, quam illis, colligit *Krause* in praef. in lib. *Monr.* ex *Foresto*, cui experentia monstravit, pueros aliquos evadere ex hydrope, seniorem vero nullum. Faciliores curatu esse pueros vel pubescentes, difficiles vero aetates medias vel senes, etiam iam contendit *Coel. Aurel*, sed & concedit facile, in hac re cuiusque naturam esse attendendam; siquidem & fere in quovis morbo interest, non quae aetas sit, sed quae vires sint. Aer humidus, frigidus & nebulosus maxime favent hydropi, inde Belgiae incolae magis illi sunt obnoxii, quam alii qui micciori aëre fruuntur. *Monro.* Hydropem hyeme magis increscere quam aestate, tempestate pluvia magis, quam serena, monuit *Sydenham.* Et habitacula faciliorem, difficilioremve ad sanationem suum conferre videntur. Hydropes universales ex plenaria solidorum laxitate & humorum visciditate inter milites castrenses frequentiores observantur quam saccati sic dicti. *Baldinger.* l. c. Quod ad anni tempora pertinet, sequentibus praesagit *Coel. Aurelianus*; difficiles sunt curatu aestatis tempore laborantes, siquidem multa siti afficiuntur; alii vero ex contrario inquiunt, faciles illos esse curatu, siquidem exitum liquorum fieri provocat fervor aestatis, & corporis praeterea facit siccitatem. Difficiles vero hyemis tempore, ob corporum densitatem vel frigus; item verno tempore, siquidem humi-

midiora atque liquorum redundantia fiunt corpora. Autumni vero prima, ſimilia aeſtati, ultima hyemi, dixerunt. Frequentius ſolent aegri defungi morte, tempore verno, aut autumnali adulto, cum folia induunt arbores, & cum exuunt. *Bonetus.* Et *Kleinius Rolſinckii* obſervationem, omnes vere hydropicos circa plenilunium peius ſe habere ſolere, eoque tempore fere ſemper, teſte experientia, mori, repetiit.

SECTIO II.

QVAE PRAEDICTIONI SPECIALI IN HYDROPE INSERVIVNT.

§. I.

Speciali praedictione inſerviunt morbi ſymptomata propria & epigenomena. Percenſenda itaque hac ſectione occurrunt, quae circa actiones vitales, animales, motum tonicum excedentem, deficientem, quandoque mixtum, circa ſenſus internos, actiones naturales primarum, & ſecundarum viarum, habitum corporis externum, partes corporis in ſpecie, profuſionem aquarum, harumque conditionem, & circa profluvia ſanguinis uaria contingunt. Et haec pro viribus & rerum lectione aſſidua collectarum copia, proſequar.

§. II.

Pulſus. Reſpiratio.

Sunt omnino, qui ſingulis hydropis ſpeciebus ſuum propriumque pulſum tribuunt. Sic *Galenus* vult eſſe

 pul-

pulſum in Aſcite parvum, crebriorem, ſubdurum, mollemque. In hydrope pectoris alii dicunt, pulſus eſſe molles, frequentes ac parvos, ſi fluidum mere aquoſum & lene adhuc eſt; parvos, frequentiores adhuc, vibratosque ac tenſos, ſi humor ille ſalinus eſt & vellicans; exiles & deficientes, ſi tanta copia in pericardio continetur, quanta fere maxima poteſt. In hydrope pectoris alii contendunt pulſum eſſe debilem, obſcurum, tardum, inaequalem & intermittentem, &c. Quae vero non perpetua omnino eſſe, fugit neminem. Cum enim, ſi unquam ſignum quoddam in morbis, praeſertim diurnis, minus conſtans eſt, & quam facillime ab alio accedente, brevique tranſeunte mutatur, certe omnium maxime ſit pulſus; fruſtra conamur, perpetuam illius ſpeciem morbo cuidam, praecipue hydropi, tribuere. Alius itaque, atque alius in illo pro corporis, rerumque conditione, pulſus eſſe poteſt, utique obſeruatur; ſed tamen ubique ex genere, debilitatem, vires ſenſim ſenſimque deliteſcentes, interdum pertinacem, aſſiduam irritationem indicante. Obſervati ſunt ſimplices; mollis, debilis, parvus, obſcurus, celer, frequens, tardus, languidus, inaequalis, intermittens, vermicularis, myurus, undoſus, tremulus ſ. vibratus ſ. convulſivus, caprizans; compoſiti: celer & frequens, celer & debilis, parvus & debilis, celer & parvus, celer & intermittens, languidus & obſcurus, inaequalis & intermittens; decompoſiti: frequens debilis & parvus; frequens, debilis & celer; undoſus, intermittens & inaequalis; e. r. Ex quibus vaſorum laxitatem corporis debilitatem, languorem cordis, vires vitae labeſcentes, mortemque appropinquantem indicant:

mol-

mollis, debilis, languidus, obſcurus, vermicularis, inaequalis, intermittens, celer & intermittens, languidus & obſcurus; debilitatem, vires deliteſcentes, vacillantes, praeſentem irritationem aſſiduam, obſtructionem vel quodvis impedimentum in vaſis maioribus, minoribusve; vitaeque periculum ſummum ocyus ſeriusve incidens: parvus, celer, frequens, undoſus, inaequalis, tremulus ſ. vibratus, ſ. convulſivus, caprizans, celer & frequens, celer & parvus, inaequalis & intermittens, debilis frequens & celer, frequens debilis & parvus. Ex ſingulis praedictionem tentare neceſſe quidem foret, ſed anguſti libelli fines vetant; in memoriam itaque lector indulgentiſſimus revocet rogo, quae dicta inveniuntur in Semiotices incomparabili libro Ill. *Gruneri*. Omne itaque, brevibus ut omnia cum Cl. *Krauſe* complectar, praeſagium eo fere redit, ſpem adhuc manere, ubi pulſus aequalis, placide quodamque vigore ſeſe attollens procedit & ubi ſimul urina aquoſa & magna copia fluit. Contra, ubi parvus, celerque eſt, una cum pauca, craſſa, lixivioſa urina, malum portendit; porro, quo magis a ſtatu illo laudabili deflectit, quo proprius accedit ſummam debilitatem indicanti, quo magis vigor illius deliteſcit, quo magis magisque languidiſſimus evadit, eo triſtioris ominis eſt. Sic *Ruyſch* habet, in hydrope pectoris pulſum ſic delituiſſe, ut biduo ante mortem plane nullus ſit perſentitus. Si largas evacuationes aquarum pulſus inſequitur debilis, frequens & celer, aut languidus & parvus, perniciem certam, alias ſaltim reſpirationem maxime difficilem indicabit; aeque periculoſus poſt illas, & quidem in maxima virium proſtatione, eſt

pul-

pulſus convulſivus aut vibratus; portendit enim futuras internorum viſcerum convulſiones, indeque oriundam ſyncopen & mortem ipſam. Bene libereque ſpirare in hydrope, boni ſemper habetur ab *Hippocrati*; ſed raro quidem illud aegroto contigit felici. Languent plerumque, & male funguntur officio reſpirationis organa, ſpiritusque fit parvus & denſus, auctore Galeno, parvus & frequens, difficilis; quo magis eo pejus. Non quidem ſolum in pectore ſentiunt hydropici impedimenta reſpirationis, ſed fere maximam partem circa hypochondria, quaſi cingulo ibi conſtringerentur. *Ettmüller*. Dyſpnoea urget praecipue, cum aeger decumbit, ut ea de cauſa erectus manere & ſedere cogatur; creſcente malo penitus a decubitu fere omni abſtinere cogitur, & dies noctesque non ſolum erectus ſed & capite in anteriora pectoris inclinato, ut liberius reſpirare queat. Cum vires inde proſternuntur, prognoſis inde liquet. Verum non ubique nos omnino terreat difficultas; quae ſi enim urget hydropicum juniorem, aetateque vigentem adhuc, aut vere incidit, forſan indicat V. S. inſtituendam, maxime convenientem, auctore *Hippocrate* & confirmante *Alex. Tralliano* & noviſſime *Monro*. Neque nimis anxie illa timenda videtur, ubi a ſola preſſione aquarum in abdomine naſcitur, nec morbus jam altius proceſſit; quibus enim eductis, facile levatur ſpiratio. Neque pertimeſcenda dyſpnoea, quae aſciticos poſt paſtum quemlibet aut potum jam invadit. Maxime ſuſpecta tamen eſt difficilis reſpiratio, ubi diurno hydropi debilitas, aliaque pejoris notae ſigna, juncta ſunt; mali certe ominis eſt, ubi paracenteſi abdominis inſtituta illa non allevatur; certiſſime enim indicat, ſuadente

Du-

Duverny, aquam in pectoris cavum effusam. Ex difficil i anhelanteque spiritu, praesertim ubi una non exigua aqua e pituitosae copia extussitur, autumat *Monro*, pulmones aqua obrui. Cui et respondet illud *Tralliani*, cum aeger angustiam subito, citra molestiam febris sitimque, multam percipit, stridorem autem quendam cum tussi experitur; interdum etiam humorem educit, liquet crassum viscosum in pulmone humorem contineri. Saepissime dyspnoea illa peius graviusque urget anasarca laborantes, quam asciticos, idemque et certius quidem periculum indicat, praecipue, ubi pulsus una debilis est, monente *Monro*. Quam enim facillime interiorum partium cellulosam telam eodem morbo infestari, perquam bene docuit *Swieten*, indeque colligit, pro malo, certe suspecto signo ubique haberi dyspnoeam in hydrope, quia vel summam abdominis plenitudinem sequatur, vel iustum metum faciat, thoracem et pulmones simili morbo affici. Interdum dyspnoea illa, a musculorum respirationi inservientium distentione ab humore hydropico intus contento, oritur, ut observarunt *Menjotius* apud *Bonetum* et *Morton*. Erectae cervicis spirationes sicco hydropi familiares esse, notat Cous noster; nocturnam dyspnoeam sine tussi, circa mediam inprimis noctem graviter affligentem, ut plurimum praecursorem esse hydropis iugulantis. *Rega*; signumque pathognomonicum pectoris hydropis esse, statuit *Carolus Piso*. Quae si itaque hydropicis superveniant prognosis inde facile eruenda videtur. Attamen annotat *Menjotius* l. c. in hydrope semper spiritum aegrius duci noctu, quam interdiu, ea praesertim, ut illi videtur, caussa, cum aqua ab nocte ob qualitatum affinitatem magis ex-

 agi-

agitetur. Sed mali ſemper ominis eſt, ſubito e ſomno expergiſci et paveſcere ſumma cum reſpirandi difficultate; *Krauſe* in praef. in *Mourr.* lib. de hydrope. *Foreſto* ſi minime deneganda fides, auctoritasque videatur, omnis anhelandi difficultas in hydrope perniciem minatur; ubi cita pariter alvus ſupervenit, qua nec venter obiter reſideat, hisque ubi ſe iungunt, oris, gingivarum totiusque corporis ulcera, propinquam certe mortem decernit. Anhelitum cum animae foetore leucophlegmatiae familiarem eſſe diſcimus ex *Coel. Aureliano*, et in hydrope ſemper periculum indicare, ex *Hippocrate*. Deinde etiam peſſimi ominis eſt in hydrope reſpiratio quae valde dolet, quae ſi enim cum inquietate et inſomnia incidat, minatur pericardii hydropem. *Monro*. Plerumque poſtremo reſpiratio ſuffocativa et ſtertoroſa ſcenam claudit.

§. III.

Tuſſis. Singultus, Convulſiones, Tendinum aſſultus. Horror. Rigor. Pavor.

Ex *Hippocratis* ſententia convenit ſemper tuſſim in hydrope non adeſſe, vel indicit ſaltim, morbum non adeo eſſe deſperatum. Quae ſi autem incidit, malae prognoſi inſervit. Variis locis et hoc enunciavit repetitum. Tuſſis hydropicis ſuperveniens, inquit in Aphoriſmis, malum eſt. *Galenus* hoc ita interpretatus eſt, ut mala inprimis ſit, quae hydrope augmenta capiente, ut cauſa producatur; minus vero, ubi ex alia occaſione, v. c. catarrho etc. fiat; id quod et ex alio *Hippocratis* effato in lib. II. Epid. confirmari poſſe videtur, quo ipſe ait, malam eſſe tuſſim

in

in hydrope cum crurum tumoribus; utpote qui altius malum iam procedere indicant. Alio loco hydropicum iam desperatum enunciat, ubi tussis eum detineat; quod intelligendum videtur, inquit *Swieten*, de perpetua et sicca tussicula, cum in priori loco forte tantum de leviori et incipiente tussi dixerit. In genere tamen semper mali quid alet, pergit *Swieten*, cum designet, pulmonem impediri ob copiam aquae accumulatae, vel irritari perpetuo a parciori etiam aquae copia, sed acrioris iam redditae. *Oribasius* tussim in hydrope mortis signum pronunciavit; sed neque hoc sine omni distinctione assumendum est; ubi quidem fit ab adaucto morbo, ut *Forestus* bene monet, et ratione aquae, quae asperas pulmonum arterias occupat, malis atque damnis aegrum pessumdat, metuque sinistri exterret iudicii; si vero aliunde v. c. ex vaporibus exhalantibus nascitur, minime spem salutis adimit. Neque ab initio hydropis apparens feralis est, nec, quae progressu morbi ob diaphragmatis motum impeditum oritur, est funesta; sed illa demum, quae fit pulmone ab aqua in thorace lacessito, et feralis et funesta est, spemque adimit salutis *Bonet*... Sunt qui contendunt, tussim in hydrope produci ab aqua transversum septum versus superiora preprimente; alii contra, qui dubitant. Sic vidit Cl. *Krause* aegrotum, quem tussis tantum evacuatis aquis urgebat, accumulatis iterum cessabat. Simile quid vidisse *Galenus* videtur, dicens in Comment. in Lib. I. Hipp. de morb. vulg: ubi humores nimii expurgantur, solent sequi tusses. Sic et *Forestus* observavit, aegrotam quamdam omnino peius se habere coepisse, ventre magis magisque intumescente, et aqua ad diaphragma ascendente, pulmonemque

 com-

comprimente, respirationis quidem difficultatem, minime vero tussim incidisse. Ex sententia *Alex. Tralliani* tussis potissimum cum eiectione quadam excitatur iis, qui a pulmonum vitio aqua intercutem laborant; qui vero ab hepate, tussiunt quidem magna ex parte, sed nil notatu digni exspuunt, et irritantur solummodo. Idem affirmat ex parte Cl. *Krause.* Quibus hydrops, inquit, ab iocinore incipit, tussiunt vel saepius tantum tussiendi conatus edunt, sed ne quicquam exspuunt. Modicam et siccam, vel etiam cum salivalibus sputis, tussim observari in hydrope pericardii annotat *Monro* ex *Francisc. Albertino*, in hydrope pectoris siccam tussim *de Haen* ...

Interdum in hydrope etiam incidit singultus; mali quid, an secus indicet, illius ex comitatu iudicandum est. Perpetuum saltim non videtur, mali ominis illum esse. In homine quodam, ab urinae, et alvi suppressione hydrope detento, et in muliere quadam assiduum observavit *Lister*; haec accedente febre intermittente perniciosa correpta succubuit, ille feliciter sanatus est. Mali tamen semper quid suspicari licet, ubi post largas evacuationes aquarum per alvum aut incisionem institutas, aut corpore iam morbi diuturnitate valde debilitato, incidit.

De connubio epilepsiae et hydropis iam supra quaedam proposui. Pertinent et huc quicunque motus convulsivi, qui in genere mali quid alunt. Hydropicis, inquit *Hippocrates*, succedentes morbi comitialis offensiones, perniciem afferunt, pravis invicem succedentibus signis; quae vero nisi accedant, non aeque pertimescendae videntur; narrant enim *Stoerkius*, *Ettmüller* et alii, convulsiones non solum non nocuisse, sed potius quoque salu-

ſalutares fuiſſe. Quodſi autem aegrotum valde infirmatam, vel poſt paracenteſin, aliasque evacuationes largas, occupant, minime melioris notae eſſe videntur. Ubi morbus nondum inveteratus feliciter abigitur in ſexu ſequiori, eductisque aquis menſtrua rite intrant, reconvaleſcentes ſaepe motu ſpaſtico convelluntur. Sed haec non adeo terrent, roburque ubi redit, decedunt. Saepius haec accidunt hyſtericis. Ubi ad ſummum morbus deductus eſt, incidunt interdum tendinum ſaltus, praecipue vero in tertio gradu Hydrocephali obſervantur, ut contendunt *Whyt* et *Monro.* Ex ſociis ſemper noſcuntur.

Somno et quiete inquietatus ubi expergiſcitur ſubito hydropicus, mali ſemper ominis eſt; indicat enim vel ſummam aquarum acrimoniam nervos irritantem, vel ſupervenientis aut iam praeſentis pectoris hydropis exhibet ſuſpicionem.

Frequentes ubi contingunt horrores in hydrope, inſequente febre, ſuſpicionem ſuppurationis cuiusdam internae exhibent; degenerant ſaepius in rigorem, et internas convulſiones, efficiuntque una ſimul largas ſolutiones. *Duverney.* Eoque tendere videtur *Hippocratis* illud de epilepticis offenſionibus, quae perniciem afferant alvosque humectent. Horrores febriles cum ardore interno in aſciticis ſupervenientes, funeſtum plerumque exitum praedicunt. *Ettmüller*. Continens et aſſidue vexans rigor, imbecillo iam corpore in genere lethalis eſt, ſecundum *Hippoc.* ſic etiam in hydrope.

Huc & nominanda eſt febris, quae hydropi ſupervenit, ſed quid illa ad prognoſin conferat, iam ſuperiori

 par-

parte scripti hujus adduxi. Pauca adjicere placet. Ab initio plerumque non statim adest febris, sed cum procedente morbo aquae acriores fiunt, & putrescere incipiunt, tum incidit plerumque, sic ut fere plurimi ex hydropicis febriant, autumante *Aetio*. Inordinata plerumque & hectica est. Ab adaucto ipso morbo nata, mala semper, ab alia occasione, causaque externa, non aeque pertimescenda videtur. Interdum febris intermittens est; ex observatione *Listeri* aegrota illius decima quarta quondam intermittente febre laboraverat, insequitur hydrops, febris cessat, procedente morbo retrudescit, alteroque jam paroxismo moritur aegrota summo pedum frigore inhorescens.

§. IIII.

Debilitas. Torpor. Vocis defectio. Animi deliquum. Tremor. Palpitatio cordis.

Omnibus quidem hydropicis familiaris est debilitas; sed quo altius tamen illa procedit, eo citius dirimuntur miseri. Protinus itaque pertimescendus est hydrops, ubi vires valde sunt prostratae, ubi non sufficiunt, quae ad corporis membra movenda requirantur. Bonum contra, ut ait *Hippocrates*, ubi exercitationem adhuc minus aeque sustinent hydropici citra lassitudinem. Bonum quidem, sed non certissimam ubique spem recuperandae sanitatis exhibet, statim post evacuationem aquarum per paracentesin, sustinere posse exercitationem & fatigationem; male autem semper, ubi vires non redeunt. Crescente malo inde fit gravitas corporis, cui si accedit ungui-

num

num & digitorum livor, mors ante ostia. *Hipp.* Ad omnem corporis motum pigri sunt aegroti, pedes obrigescunt nec moveri queunt, altius procedente Ascite, totiusque corporis membra in Anasarca. Qui torpor, dummodo a solis aqua infarctis partibus oritur, non adeo pertimescendus; pessimus vero ubi suspicio adest, in cerebri ventriculis incipientem aquarum accumulationem in causa esse; aut ubi universum corpus tenet, & vigiliae continuae, stupor, vocisque defectio accedunt, membrumve aliquod plane resolvitur & evadit paralyticum; vim nervorum ex brevi plane delitescere inde autumare licet. Paralysis illa brachii alterius incipiens, cum aliis indiciis, metum aquae aut puris collecti in pectore exhibet. *Klein.* Vocis defectio iam per se hydropicis longum & periculosum morbum, non raro mortem ipsam protendit, ut videre est ex hydropicorum historia *Hippocratis*, de morb. vulg. Lib. VII. Interdum perfecta sensuum externorum vacuitas incidit, summae morbi gravitatis index. Animi deliquium excipit non raro subitas & largas aquarum evacuationes, vel arte institutas, vel sponte accidentes, & pessimi semper omnino iudicatur, praesertim ubi in syncopen transit & plenaria exsolutio insequitur, mors certe est pedissequa. Interdum perquam familiares sunt asciticis tremores superiorum partium, quae emacrescunt, ob summam nervorum debilitatem, assiduamque irritationem acris fluidi resorpti. Ex quibus, quod si frequentes sunt, quodsi altius iam procedit malum, aliaque peioris notae signa adfuerunt, instans apoplexia aut saltim certissimus mali malus exitus non incongrue colligi videtur. Cordis frequenter incidens palpitatio efficit suspicionem

im-

impedimenti cuiusdam insuperabilis, cordi, vel maiorum vasorum systemati insidentis, v. c. grumi sanguinis, aneurismatis, varicis, polypi, cordis erosi, quae vel sub morbi progressu nata sint, vel causam ipsam hydropi praebuerint, pessimo semper augurio inserviunt. Familiaris esse solet pericardii aut pectoris hydrope laboranti.

§. V.

Somnus. Vigiliae. Vertigo. Mens alienata. Mores aegri. Dolores. Pruritus.

Raro hydropicis, cum morbus iam altius processit, quieto & perplacido somno frui licet; brevissimus est & turbulentus, nec aegri eo levantur. Acrimonia nervos perpetuo vellicans, incitatior & irregularis sanguinis per superiores partes aegre procedens circulatio, morbique nequitia, recte inde colliguntur, praesertim ubi molestior respiratio, pavoresque somnum comitantur. Spes autem non auffugit, ubi somnus laudabilis; immo hydropem solummodo per somnum periodicum curatum esse, narratur in Eph. N. C. Cent. 1. obs. 76. Modo etiam assiduae vigiliae miserum urgent, eademque graviora indicant, interitumque minantur, viribus aegri in dies diesque consumendis. Interdum contra veternoso somno premuntur ascitici, veluti hydrocephalo correpti; idque malum semper portendere, omnes consentiunt, & miser lethargo ne succumbat, timent. Vertigo saepe revertens, insequente animi deliquio, inprimis post largas evacuationes, mali augur est. Post accessionem quandam febris, horrorem excipientem, ubi fatuitas, sensuum externorum

cum

cum abolitione & aphonia, remanet, malum augurari plerumque licet; indicare enim videtur, nervorum virtutem perinfirmam esse & citissime delitescere posse; nec raro tunc hydropi alia interna mala, ut pulmonum exulceratio, juncta sunt. Febris vigore non raro delirant; sed mite; siquidem plane nullus animi vigor confirmato malo adesse videtur; id, quod quondam *Aretaeus* & *Lister* observarunt & mirarunt, hydropicos plerumque patientes esse, morbumque praeter rationem tolerare, placidosque semper bona sperare. Sed minime laudabilem prognosin inde colligit *Aretaeus*. Animi, inquit abiectiones cum silentio, & ab hominibus solitudines fere eos conficiunt. Nec *Celsus*, nec *Coel. Aurelianus* mores hydropicorum praeteruidisse videntur; apud illum occurrit v. c. hydrops ob intemperantiam insanabilis. Ubi hydropici statim post paracentesin, quamquam haec eos levaverit, morosi inquietique evadunt citra evidentem rationem, plerumque moriuntur autumante *Duverney*. Animi inquies solet & laborantes hydrocephalo infestare, annotante *Whyt* & *Monro*; angunt aegroti, inquiunt, spirant, conclamant interdum, quid velint nescientes. Stupor indicat semper, cerebrum non leviter affici; praecipue, ubi caetera languescentis nervorum virtutis signa adsunt, tristem exitum. Contra vero nec minus saepe premuntur miseri dolore, vel assiduo, vel per vices redeunte, alia aliaque parte. Placet ergo per singula quaedam ire. Capitis dolor assiduus saepe urget, saepe febris vices supplet, it reditque; metus inde oboritur, ne graviora mala aliquando immineant, praesertim ubi denique torpori, surditati, & sopori jungitur, aut ab his excipitur. Incipiente malo ubi ex primis

D viis,

viis, aliisque externis causis dimanat, minime pertimescendus. Obtusus dolor sub sterno post corporis exercitationem oriundus in hydrope pericardii observatur *Monro.* De dolore sub respiratione jam supra dixi. Ingens dorsi dolor, diuque subsistens, interdum in pectoris hydropem degenerat. vid. *Gruneri Semiot.* p. 292. Infestant interdum dolores praecordia, intestina, ventrem, ut jam adnotavit *Trallianus.* Eminent ex his ardor, dolor ventriculi & oesophagi, quem *Hippocrates* & *Plater* in hydropicis proxime ante obitum observarunt. Utriusque causa corruptissima putrilago videtur; Ventriculi doloris etiam causa annotatur, cordis ingens magnitudo praeternaturalis: vid. Eph. N. C. Dec. I. Ann. IIII. V. obs. 31. In ventrem ubi incidunt dolores, attendi oportet; utrum fixi alicui loco insistant, aut modo eant, redeantque modo, an vagi ubique oberrent. Ex quo non raro detegimus sedem mali alius, vel hydropis ipsius fontem. Sic dolores nephritici post parciorem urinae fluxum in hydrope orti *Platero* detulerunt ulcera renum; Sic saepe scirrhosas obstructiones viscerum reperire licet; quae quidem non semper dolere solent, sed interdum modo evacuatis aquis, modo ubi tanguntur. In externis abdominis integumentis fixus loco quodam circumscripto dolor saepe incipientis ibi abscessus infert suspicionem. In uteri hydrope pars illa sub umbilico ad contactum dolet. *Hipp.* de morb. mul. Peritonei hydropem plus doloris, ac alias species, inferre, monet *Kleinius* ex *Hoffmanno.* Qui ab extensione abdominis in dextro sinistrove hypochondrio aboritur dolor, asciticis fere omnibus familiaris est, non adeo pertimescendus. Viribus iam exhaustis, maloque iam plane confirmato accidentes

dentes dolores, vagique per abdomen oberrantes saepius lancinnantes, subitoque iterum evanescentes, paulo post recrudescentes, illis rectius forte adnumerantur, de quibus *Hippocrates* quondam: Ex laterum inanitate, inquit, ad tenue intestinum migrantes dolores in diuturnis morbis perniciem denunciant; indeque etiam *Kleinius* praedicere videtur, vehementes dolores, incidentes cum testium et pudendorum sursum contractione, mortis periculum denunciare. Intestina eorumque nervi ab assidua inundatione aquarum nimis agiles fiunt, irritabilitasque nimis augetur ante, quam plane abolitur; eductis itaque aquis fieri nequit, quin convellantur, doloris sensum, interdum inflammationes et internas convulsiones creent. Saepe ex eo post paracentesin vehemens excitatur colicus dolor; cuius exempla exhibuit *Schmucker* vid. ej. Chirurgische Wahrnehmungen T. II. p. 204. Interdum incipiente hydrope, dum vires adhuc vigent, pedum aliusve membri dolore cruciantur aegroti, quod non adeo mali ominis videtur, nisi diu persistat, aut crescente morbo increscat; id quod in altero pede plurimum fieri solet. Pruritum his adiungo, quo ascitici non raro cruciantur, quemque non inter mala signa numerari solere contendit *Lister*.

§. VI.

Sitis. Appetitus. Deglutitio. Ructus et Flatus. Nausea et Vomitus. Alvi deiectio.

In hydrope maxime urgens symptoma sitis esse solet; minus tamen in Anasarca, quam Ascite ut proponunt *Aetius* et *Wedelius*. Incipiente morbo non adeo quidem in-

 gens

gens eſt, ſed adulto creſcit, modumque excedit. Cauſam agnoſcit, pituitam oris et faucium propria ſua natura lentam, humores, qui vaſcula perire nequeunt, et acrimoniam, quae in hydrope inveterato deprehenditur putrida, teſte *Swietenio*. Merito itaque pro malo ſigno habetur. Bonum contra autumare, morbumque non adeo dirum eſſe, ſcire licet, duce *Hippocrate*, ubi nec ulla nec ingens ſaltim ſitis aegrum vexat. Proſtant quidem obſervata, ubi, altius procedente aſcite, vix ulla adfuit ſitis, & tamen aegroti mortem effugere nequiverunt; quod legitur apud *Liſterum*. Sed minime haec deflectunt *Hippocratis* effatum, praeſertim ubi ut ille, quod ſemper expedit, alia etiam perpendimus concomitantia. Praeſente itaque ſitis cauſa, plane non ſitire, niſi multo pejus, certe tamen aeque malum eſt, ac ingente ſiti urgeri. Quid enim praeſagiendum, ubi vel fatua & perpetue fere alienata mens illam non ſentit, vel nervorum virtus adeo infirma, deleta eſt, ut ne leviſſimam quaſi quidem vitalium actionum ſuſtinere, nec ad illam excitari queat? Spes affulget, ubi detumente abdomine, viribusque pro rerum conditione integris, ſitis ſenſim ſenſimque minuitur, introque naturales limites recedit, nec lingua, cum alias, tum neque a ſomno, quod admodum fieri ſolet, inareſcit. *Hippocrates*. Ciborum appetitio plerumque in hydrope deficit, aut ſenſim ſenſimque procedente malo perditur, imo aegroti faſtidiunt ſaepe: quae peſſimis omnino adnumerantur. Nervos enim ventriculi male affectos docet, indicesque male ominoſi ſunt perturbationis non exiguae primarum viarum, rerumque, quibus perneceſſarius nutritionis blandus ſuccus digerendus eſt, plane labefactarum. Bonum contra ab *Hip-*

pocra-

potrate salutatur, cibos suaviter assumere, suapte natura facile concoquere, nec, ubi quis abunde forsan comederit, graviter affligi. Attamen de eo minime ubique tuti simus, semperque confidentes; interdum laudabili cum appetitione, nec mala digestione moritur aeger. Ex multis ad *Listeri* observata provoco. Neque raro acrimonia ventriculum infestans appetitum mentitur. Adaucto hydrope difficilis vel plane impedita deglutitio accedens, vel ex summa nervorum musculorumque debilitate, paralysi; vel oesophagi inflammatione, ab acri putrilagine orta, natales ducens, summi vitae periculi index salutari meretur. Minus terret ea quae incipiente malo, dum vires adhuc vigent, ab ariditate faucium producitur. Malae digestionis nota, assiduus scilicet ructus, non ventriculi solum atoniam perhibet, sed, ubi una borborygmi aegrotum vexant, flatusque sursum et deorsum erumpunt, etiam debilitata intestina, viscida et putrida in primis viis volvi indicant, incipientisque tympanitidis non raro ferunt suspicionem. *Coel. Aurel.*

Humores acres nervos ventriculi vellicantes indicat nausea, vomendique cupiditas. Assidue interdum haec aegrotum urget graviter. *Lister* narrat, aegrotum quemdam vix decumbere potuisse propter, se nescire fatetur, quem stomachi motum, ut aeger aiebat convulsivum, tantum non exaninantem, vomitumque et tussim graviter excitantem. Mala etiam, quae ob hepar corruptum continuat. Vomitus modo malus, modo laudabilis censetur. Hydropis per illum, eumque copiosum, soluti non desunt exempla; quorum plura *Fel. Plater.*, *Forestus* & *Monro* exhibent. Contigit hoc interdum incipiente, non

 pla-

plane confirmato aut ſaltim non inveterato malo, ubi vires viſceraque adhuc ſunt integra, et aegrotus evidenter ex vomitu largiori allevatur. Malus contra, quo nil effatu dignum eiicitur, quique aegrotum potius delaſſat; non incongrue inde ſuſpicamur ſcirrhos, vitiaque alia graviora vel ventriculi ipſius vel aliorum viſcerum. Pertimeſcendus, qui paracenteſin peractam inſequitur, funeſtum enim praebet ſymptoma. Peſſimus et ille, qui inveterato iam morbo, viribusque valde proſtratis, malisque aliis ſub ſignis incidit; metaſtaſin ſeroſae colluviei ad ventriculum inde arguimus, aegrotum miſere mulctantem. *Klein.* Hydropicorum alvus ab initio plerumque dura eſt et tarda, ſic, ut etiam ſaepe ſueram medicamentorum doſin derideat. Non raro tamen mollior et fuſior eſt, quae melior cenſetur. Laudat *Hippocrates*, ventrem medicamentis celeriter moveri, et alias mollia et figurata excernere. Si a cathartico dato, inquit Williſius, cum ἐυφορια copioſa aquarum educitur illuvies, laudabilem morbi exſpectato eventum. Multum boni exſpectavit *Hippocrates* ab alvi fluxu in hydrope: ab hydrope detento, inquit, ſi aqua ſecundum venas in alvum fluxerit, ſolutio fit; et alio loco: ſi a Leucophlegmatia detento, vehemens diarrhoea ſupervenit, morbum ſolvit. Quae vero non perpetua eſſe, monet *Foreſtus*, cum permultis, ſponte vel arte commoto ventre, et aquoſis multis inde purgatis, non ſemper ſuperſit ſalus. Siquidem neque commentator ipſe *Hippocratis*, *Galenus* in Prog. ſine omni reſtrictione effatum illius crediidiſſe videtur: quibus, inquit enim, ex inani parte principia aquae inter cutem fiunt, iis pedes intumeſcunt, et alvi fluxus diutius fit, neque exſolvens dolo-

dolorem, neque molliens ventrem. Sententiae suae corroborandae studet *Forestus* sua ipsius et *Holleri* experientia, qui permultos vidit, ex alvi profluvio quidem melius se habuisse, sed manente causa, morbum revertentem interitum attulisse. Neque vero malo praesagio ex alvi deiectione favent *Aetius*, *Aretaeus*, *Plater*, et *Monro*. Circa vigorem aliquando in morbo diuturniore venter exturbatus omnem materiem morbum facientem deterit. *Aetius*. Hydrops aliquando, inquit *Aretaeus*, feliciter in lienteriam mutatur; et alio loco: Nonnunquam ex laxo intestino, aqua multa dysenteriae modo profluit, idque plurimos ab Hydropico morbo liberavit; denique: Quandoque per ventrem cum impetu materia deturbatur, post multorum crassorum, et aquosorum depulsionem, hydropicus morbus ipse tolli consuevit, quodsi nempe (quod recte monet) natura pristinas vires recipit; post subitas enim et copiosas exinanitiones, prostratis viribus aegri interdum interierunt. Per aquosam et largam diarrhoeam sponte hydropem saepius solutum, dubium vero eventum ab nigris deiectionibus vel aliis alvi profluviis, observavit *Platerus*; aliis morbus feliciter, aliis morte, finiebatur, idque interdum ex nigra deiectione subito. Eadem pessima nota signantur egestiones cadaverosae. Quibus omnibus perpensis boni semper quid praesagire possumus, ubi diarrhoea in hydrope ex causa adhuc superabili orto incidit, ubi vires vitae, roburque adhuc vigent, ubi a naturae viribus sponte, nec symptomatice, nec impetuose, instituitur, ubi et alia illam comitantur vel insequuntur bona signa, aegrotusque statim tam allevatur, quam maxime ex rerum conditione fieri potest. Contra autem di-

ctitan-

ctitante *Hippocrate*, ad extrema ventum est in hydropicis, ubi sub infirmis viribus, ac ingenti dyspnoea iungitur diarrhoea; et alio loco: Si diarrhoea quae accessit, aegrum non levat, et dyspnoea manet, illaque in dysenteriam mutatur, intra triduum moritur miser. Pessimum etiam est, ut contendit *Duverney*, ubi peracta paracentesi larga alvi deiectio aegrum detinere pergit, nec aegrum allevat, qui certe dein moritur exsiccus, valdeque tumente abdomine. Fuere quidem, qui siccitatem potius quam laevitatem alvi in ascite laudarunt ubique, imo diarrhoeam in qualicunque hydrope plane lethalem enunciarunt; ex quibus *Rhazes* et *Avicenna* nominantur a *Foresto*. Sed virium et valetudinis ratione aestimandum videtur triste hoc effatum. Nec praeterire huc placet observatum *Tralliani*, qui contendit, alvi retentionem in hydrope indicare visceris alicuius inflammationem, exceptis vesica, et mesenterio, quorum enim propria esse indicia, ventrem magis profluviis nec non corruptionibus continuis et intestinorum erosionibus infestari. Et *Galenus* ipse adnotat, ventrem iis, quibus aqua inter cutem ab iocinore inceperit, nil nisi dura ac pro necessitate reddere. Crebram desidendi cupiditatem s. tenesmum in hydropicis perniciem ac mortem certam praesignificare, ex quibusdam allatis quisque ipse pervidebit.

§. VII.

Salivae fluor. Sputa. Sudor. Urina.

Hydropicorum saliva plerumque est pauca, spissa, glutinosa, et alienati saporis et odoris, faucesque sunt siccae

cae et exſiccae, et quo gravius hoc incommodum affligit, eo acerbiorem indicit vel praeſentem affectum, vel imminentem aegri conditionem, idque aliquanto magis, ubi orgaſticae ſanguinis commotiones concurrunt et intenſior ſiticuloſitas una corripit. *Alberti.* Salivae fluxu ſopntaneo itaque ſanatus hydrops raro occurrit, etiamſi quaedam obſervata pro re loquantur. Nec plane incongrue contendere videtur *Liſterus*, tum contingere ſalivationem, ubi vel ante vel ſub hydrope mercurii doſes exhibitae ſint aegroto. Quae ſi autem morbo iam adaucto ſponte etiam incidit, mali potius quid inde praeſagire poſſumus; cum forſan humores valde tenues, acres, debilitas et reſolutio muſculorum oris, in cauſa ſunt; aut ſi aeger iam lethargo premitur. Non adeo quidem terret, quae initio morbi a vermibus forte excitatur, neque ſi aegrota eſt hyſterica. Quandoque etiam nauſeae iungitur. Sputa non omnes hydropici reiiciunt, ſed ſicca plerumque tuſſi urgentur. Ubi autem quid ex tuſſiunt, ſputa omnino examinanda ſunt, cum facile ex illis cognoſcitur, pulmonum conditio, quorum vitia ſaepe ſaepius hydropi iuncta obſervantur. Sic v. c. purulenta, vel viſcida aquoſa, mali odoris, ſuſpicionem exulcerati pulmonis, empyematis vel pulmonum hydropis, inferunt. Ubi pericardii hydrops aegrum tenet obſervarunt auctores ſputa ſalivalia perpauca, cum tuſſi reiecta. Vid. *Monro.* Varia vero pro rerum conditione in hydrope eſſe poſſunt ſputa, quorum omnium et ſingulorum rationes huc percenſere ſuperfluum foret, cum incomparabilis ſemiotices liber Ill. *Gruneri* illas ſatius et uberius ſuppeditat. Hydropicorum cutis fere ſemper ſicca, et partes aqua tumidae marmoris inſtar interdum

frigescunt; nullus itaque sudor; aegre saltim elicitur, praecipue, si *Smetio* apud *Bonetum* credendum, ubi iecur aut lien obstructione magna, vel scirrho obduruit: attamen multa apud observatores occurrunt exempla, vehementer aegrotos sudasse, nec caeteris paribus, sine levamine. Ex novissimis ad illud attendere placet, quod *Moublet* in Journ. de med. 1760 proposuit, ubi sudor tanta copia exiit, ut lintea per diem aliquoties mutare cogeretur aegrota ascitica, et perfecte dein convaluit. Minime itaque contemnendi sunt isti sudores, ubi vires aegroti adhuc vigent; cum omnino fausta morbi solutio ab iis speranda est; imo, ut *Aretaeo* iam visum, cum minori noxa, ac per alvum et urinam; ea quidem ratione, cum haud ita multum in summa cuti humectari solent, ut ex larga et subita aquarum evacuatione periculum timendum sit. Optimam potius itaque fere semper curationis spem concipere possumus, si hydropici, vigentibus adhuc viribus, vel sponte vel non difficulter arte sudare incipiunt; enim hoc monente *Swietenio*, indicit, extravasatum resorberi, resorptum cum sanguine moveri, per vasa et per cutis spiracula difflari. Sudores sponte contingentes modo omne corpus tenent, modo singulas partes, et utrumque fere eodem felici effectu; sic gravissimus hydrops spontaneo, largissimo pedum sudore sanatus legitur in Cl. *Kemme* disp. de Hydrope, recus. in Vol. II. non satis laudandae Ill. *Baldingeri* sylloges. Malus contra sudor est, qui aegrum non levat, ubi adaucto hydrope viribus vitae delitescentibus incidit; praesertim ubi multus, sed interruptus et inordinatus, frigidusve aut olidus, quippe qui nil levat, quin potius enervat et interdum hecticodes schemate colludit

et

et concurrit. *Alberti.* Sudor acidus, lac coagulans qui quondam obſervatus eſt in hydrope, acrimoniam certiſſimam aquarum teſtatur. Act. Haffn. apud *Bonetum.* Neque bonum eſt, ubi inaequalis, aut quoad quantitatem confuſus erumpit, quamdiu alvus obſtructa eſt, qualis enim ſudor non modo indolem hydropis non concernit, ſed et alia ſuſpecta ſymptomata inducit. *Idem.* Denique pertimeſcendi ſunt ſudores, qui diu noctuque ſuccedunt et nihil remittunt aut intermittunt, cum una aquae per ulcera aliave via prorumpunt, viresque aegroti magis magisque deliteſcunt.

Parca quantitate profluit in hydrope urina, aliquando imo fere nulla, omniaque humida in abdomen confluunt, ſic ut ſubinde nequicquam ad urinae vias tranſeat. Sic vidit *Liſterus* aegrotum, cui veſica, quamquam omnem adhibuerit opem, ne quicquam reddebat, et experientiſſimi chirurgi illam plane vacuam reperiebant. Bonum ergo ſemper, ubi ratione potus laudabili quantitate profluit urina, ſpes enim ſalutis adhuc affulget; ſin minus, contra. Bonum porro dictitante *Hippocrate* ubi in urina profluente, pro inſtituta victus ratione et potus mutatione, mutatio apparet. Eorum, qui icteri vel vitiati hepatis ſigna habent et citius et liberius profluunt urinae, quam illorum, quibus hepar ſanum et vitii expers eſt, ſi obſervationi *Bucheri* apud *Millm* de hydr. fides habenda. Per largam diureſin ſpontaneam hydropem ſaepe ſaepius feliciter ſolutum eſſe, legitur. Laudabilis itaque in hydrope quaecunque larga, ſi tumor una detumeſcere incipit, quod nempe, ut in quacunque evacuatione in hydrope eveniente, ſic etiam in urinae profuſione, unicum ſignum eſt, non contemnendae aquarum

resorptionis; quod si autem non eveniat, vires aegroti potius evacuantur, sanguis resolvitur, morbusque inde fit peior. Male, ubi ex usu diureticorum urina non elici potest laudabili quantitate, quamquam alvo quidem aquarum paucae subductae sint. Magna copia profluens urina aquosa, bona. *Krause.* Si multa et crassa fertur, in qua multum limosi subsidet et cum impetu erumpit, humorem illum intercutaneum effluere posse sperandum est. *Aretaeus*; aliquam etiam spem exhibet non admodum rubens. *Plater.* Urina copiosa, post paracentesin prorumpens, sedimento quodam albido et faeculento repleta, quale in ipsa per paracentesin evacuata aqua reperitur, indicare videtur, resorptionem etiam nunc bene fieri, spemque sanationes affulgere. *Duverney.* Alias sedimentum latericium hecticae et hydropicis familiare est; nec minus sandarachoides, fides penes *Galenum* sit, signum hydropis ex hepate ulcerato orti. Mala sunt: crassa, lixiviosa, pauca. *Krause*; crassa, quae diu in hydrope excernitur. *Gruner*; rubicunda. *Eph. N. C*; rubra post purgans propinatum; id, quod non omnimode nos terret, indicat potius summam circumspectionem esse adhibendam; rubra et latericia, ante et post paracentesin, pauca profluens. *Duverney*; tenuis sedimento carens, et pauca; auget enim fovetque aquam intercutem. *Aretaeus.* Neque subpallida, et ex mixtione subturbida, quamquam larga fluxit et ad assumtae potionis proportionem, ab interitu tutari et conservare potuit aegrotam. *Lister.* Subrutila, tenuis in hydrope sonticum habetur et periculosum. *Theophil.* de urinis. Crassa et subrubra hydropicis hecticam adiunctam ostendit. *Gruner.* Bicolor urina, sic ut ruffa

sit

sit inferius, et livens superius, aut rubra superius, inferiusque nigra, lethalis nuncupatur a *Gordonio* apud *Forestum*. Denique mortem propinquam decernit, urina profluens similis sanguini coagulato. *Forestus*. Sed etiamsi aegroto felici contingat, non alienati coloris, consistentiae, quantitatis, aliaeve conditionis urina, tamen quandoque spe decipimur falsa; ubi scilicet causa hydropis non removenda, aut nervorum systema tanta est labe inflicta, ut vitae vires nulla sint arte resuscitandae.

§. VIII.

Color. Frigus. Calor. Siccitas. Mador cutis. Ulcera. Abscessus. Macies. Tumor.

Pallidus et albidus color familiaris est leucophlegmatia, plerumque Anasarça, quandoque et Ascite laborantibus, utpote qui non raro subflavo tinguntur, praesertim ubi ex hepate, ut nonnulli volunt, aut ex ictero hydrops natales duxit. Interdum et maculis purpureis lividisue, non optimi ominis foedantur. Frigidi fere omnes hydropici sunt ad tactum, adeo, ut igni admoti vix cutim sentiant exuri. Contigit tamen non raro, ut *Forestus* proposuit, in Ascite, praecipue ex ictero, diffusis per omne corpus biliosis humoribus, calorem subinde tantum excitari, ut quacunque parte, scalpta cuti, leviterque vulnerata, mox calidus, niger et quasi adustus effluat sanguis. Bonum contra est, ut ait *Hippocrates*, ubi hydropicorum corpus aequaliter et naturaliter calet. Cutis plerumque est dura, sicca, etiam citra madorem; sed

 melius

melius eſt, ubi uniuerſa quodammodo madet: favet enim morbi ſolutioni per diaphoreſin. Corrupta ex acrium aquarum ſtagnatione cellulosa tela, ulcera alia aliaque membra depaſcuntur, quae, conſentiente *Hippocrate*, aegre ſemper ſanantur, aegrotumque ſubinde excruciando conficiunt; oriuntur enim ut plurimum funeſta, ubi hydrops ad ſummum pervenit. Attamen non ſemper propinquam mortem denunciant, autumante *Mangold*, viro poſt fata ſemper celeberrimo; in ſenibus, inquit, obſervavi, non ſemper gangraenam et mortem prae foribus eſſe ſignificant, ſed quandoque aquarum in corpore copiam exhauriunt, ita ut ichor eorum inſtar aquae, quae per fiſtulam tranſit, pleno quaſi rivo exeat, et reſpiratio evadat facilior, reliquaque ſymptomata leventur. In junioribus vero adhuc plura ſic ſanatorum exempla exſtant, ſed putredo hic omnimodo cohibenda eſt. vid. ej. Diſſ. de Ulc. gener. et ſpec. §. 9. edit. Ill. *Baldingeri*. Nec minus occurrit apud *Liſterum* obſervatio, ubi etiam putridis iam ulceribus convaluit aeger, et ſic rel: Non raro ante mortem livida pallidaue et ſicca fiunt. In quibusdam hydropicis oriuntur et veſiculae vel puſtulae, quibus erumpens humor fertur; ac dein vulnera ſanatu difficilia fiunt, aegreque cicatrice obducuntur. *Coel. Aurel.* Idem obſervavit *F. Plater*; ſed, aliquos illis ſanatos eſſe, licet in aliis indicia fuiſſent mortis imminentis, teſtatur: id quod reſpondet et *Liſteri* obſervationi, qui a veſiculis per ſe ortis et diſruptis tenuem humorem aſſidue ferri, aegrumque convaluiſſe vidit. Scabie ipſa quandoque Anaſarca abigitur, ex obſervatione *Foreſti*. Nec eryſipelas et inflammatio, quamquam in dies aucta, ſemper et ubique lethalis ob-

obſervantur, etſi quidem numquam periculo vacent. In Aſcite ſeu hypoſarca carbunculi quaſi peſtiferi aut anthraces ſupervenientes, mortem propinquam praenunciant. *Foreſtus.* Aliae aliaeque corporis partes quandoque in hydrope etiam abſceſſibus intumeſcunt, et deturpantur, qui modo mali augurii cenſentur, modo absque noxa ſanantur, modo etiam ſalutaria deprehenduntur.

Ubi ſuperiores partes in Aſcite valde macreſcunt, conſentiente *Swietenio*, ab *Aetio* mali ominis habetur, eiusque peioris, quo magis contabeſcunt, cum eadem ratione plerumque abdomen intumeſcit. Quandoque et extrema emaciantur, vel colliquefiunt, quod dictitante *Hippocrate* malum habetur, praeſtatque potius illa eſſe tumefacta, etſi optimum ſit, horum nihil adeſſe. Ubi morbo adaucto, aqua ſponte erumpente, omnes partes, abdomine excepto, contabeſcunt, mors ante oſtia eſſe videtur, et marasmo vita exſiccatur. Tumor in Aſcite praecipue occupat abdomen, omne fere corpus autem in Anaſarca; quandoque etiam aliam aliamque partem; ac ubi digito id premimus, cavitas oboritur, detractoque digito lente in priſtinum ſtatum revertit. Ubi tumor intenſus & pellucidus nimis, humores iam adeo reſoluti videntur, ut ſumma in adhibendis medicaminibus circumſpectione opus ſit. Sed et Aſciticis pro rerum morbiue conditione haec vel illa membra intumeſcunt, non optimi ominis, de quibus autem aliis, quae in hac paragrapho in genere dicta ſunt, in ſequente diſſeram, ubi per ſingulas corporis partes ire placet. Quo magis tumor ille hydropicos urget, decubitumque quietum impedit, & extra lectum ſellae affixum aegrum tenet, ſicut nulla requie, nullo placido frui poſſit ſomno, eo gra-

vius

vius laborare aegrum, eoque difficilius ſanari, licet ſuſpicari. Numquid experientia ubique confirmari poteſt obſervatio *Tralliani*, qui hydropem a pulmonum vitio certe ortum eſſe, ſibi perſuaſit, ubi totum corpus & pedes omnium maxime intumeſcant, praecipue urgente ſimul tuſſi?

§. VIIII.

Facies. Oculi. Os. Lingua. Collum. Pectus. Extrema. Loci utriusque ſexus. Abdomen. Umbilicus.

Faciei tumor in anaſarca, cui familiaris eſt, non adeo pertimeſcendus videtur, quamquam interdum & palpebrae ipſae adeo inflantur ut nullo modo diduci poſſint. Aſciticorum facies, vel florida, vel pallida vel interdum icterica, modo ante omnia intumeſcit, ut ex *Hippocrate* diſcimus, modo adaucto tandem morbo; malique ominis, ubi detumeſcens livida ſpecie nos terret. Tumor ille plerumque matutino tempore ingens apparet, diu evaneſcit noctuque dein rurſus aſſurgit. Facies florida derepente in luridam & plumbeam mutata iis, qui pectoris aut abdominis hydrope laborant, propinquam mortem denunciat; itemque ex pallida, & ſubflava, & ſimul extenuata cum oculis concavis, labiis pallidis &c. mortem aliquot ante menſes praeſagire licet. *Hoffm.* Oculi album pallido ſaepius, interdum icterico colore, quamquam inſons plerumque hepar poſt mortem reperitur, deturpatur; Ante oculos interdum volitant phantaſmata, viſus habetatur, non raro abolitur, ſummae utique debilitatis indicia. Genae quandoque rubent phthiſicorum more, labiaque li-

vescunt, nec omnino deest suspicio puris in pulmonibus aut pectoris cavo collecti. Quo minus itaque totius faciei color speciesque deturpatur, sed naturalis subest, eo major spes manet, morbum corporis habitum non adeo mutasse, ne ulla supersit sanatio. In hydrope os exulcerari vitae discrimen denunciat. Madidam linguam *Hippocrates* in hydropis sanabilis signis collocandam censuit. Os aphtis, lingua & dentes crassa viscosa sorditie obsessa, cum foetore, putredinis & proximae mortis praenuntii existimantur. Si lingua plumbea in hydrope apparet, scire licet mortem in propinquo esse. *Hipp.* in Coac. Colli superior pars quandoque in Anasarca noctu aquis inflatur, et buccula seu pars illa cellulosa sub mento, alias in obesis et bene pastis pinguedine, nunc aquis plena, sacculi instar dependet, et matutino tempore respiratio ab abundante viscido in faucibus sonora magis inde aggravatur. Hydropici cuiusdam collum sub qualibet contractione cordis adeo intumuisse ut venae iugulares visae sint pulsantes, legitur apud *Monro* p. 22. Ab ossificatione cordis ventriculi valvularum morbus natales duxerat. Pectus percussum vel nusquam vel altero latere tantum resonat; aquam inde in pectore haerere suspicamur; eoque latere, quod non resonat, hydropis sedem esse censemus. Et si eo loco, ubi cor situm est, sonitus veluti suffocatus, obtusior est, et talis, qualis ex frustulo carnis percussae est, observatur, hydrops pericardii subest. *Auenbrugger.* Scapulae alias quidem non intumescere solent, attamen multa aqua inflari illas vidit *Lister.*

Brachia et manus emaciata viribusque destituta quandoque paralysi solvuntur, ut supra iam monui, quando-

que

que etiam ubi ad extrema ventum est, intumescunt, et si credamus *Foresto* pessimum inde formandum est augurium; sed interdum tamen tumente, detumente, rursusque inflata altera vel utraque manu per aliquot temporis spatium vitam adhuc protrahunt miseri. Signis etiam, quae pectoris hydropis suspicionem inducunt haec annumerantur, praesertim si dolor, torpor, frigus sine evidente causa manus occupat, aliaquae illius indicii signa simul adsunt. Quandoque ex omnibus partibus corporis manus primo intumescere, dein ventrem, post haec tandem ceteras partes observatum a *Listero* legitur. Si unguium digitorumque livor cum gravitate corporis accedit, mors ante ostia; minus vero pernicialis est horum pedumque nigror, si abscessus habeas indicia, quo denigratae partes decidunt *Hipp.* Ungues in hydrope pectoris adunci fiunt. *Idem.* Pedes in incipiente hydrope primo affliguntur, ubi hydrops a simplici tenuitate originem trahit, in abdomine autem tumor, ubi a scirrhis viscerum oritur; tumque tarde Asciti succedere pedum tumorem, praesertim ubi aqua collecta haeserit extra abdominis cavum v. c. in hydrope peritonaei, suspicatur *Swietenius.* Ubi sero demum pedes et femora intumescunt, arguit *Duverney* saccatum hydropem. Ab initio plerumque evanescit tumor ille pedum decubitu horizontali, sed ubi altius altiusque assurgit, nec amplius noctu delitescit, evidenter augeri morbum existimamus. Hydropicorum crura, quae ante fuerant instar marmoris frigida, iam vero recalescunt, stagnantem et putrescere incipientem lympham, atque fatum portendunt. *Swieten.* Femoris et scroti tumor sequi solet, consentiente *Swiete-*

nio

nio, hydropem iam inveteratum; ſed et interdum protinus in Anaſarca incipiente incidit, praeſertim ubi aeger vitam agit ſedentariam, ubi aſſidue divaricatis cruribus ſcamno inſidet ut v. c. illi lanificorum ſolent, qui lanam carminant. Scrotum interdum ad ingens volumen inflatur; ſaepe teſticuli ſolummodo, praeputium totusque coles intumeſcunt et miro intorquentur modo, adeo, ut urinae excretio ſaepe difficillima fiat, imo plane ſupprimatur. *Aretaeus. Foreſtus. Liſter. Swieten.* Aliquando veretrum virile inflatur, intorquetur, ſcrotum apprehenditur, ſurſumque trahitur in hydrope ſicut in Leucophlegmatia. *Coel. Aurel.* itemque in pectoris hydrope. *Hoffm.* et quodſi vehementes dolores ſimul incidant, mortis periculum denunciatur. *Klein.* Eadem ratione etiam intumeſcunt muliebria, uterusque ſaepe prolabitur. Non adeo quidem ſemper in Anaſarca tumet abdomen, magis verò in Aſcite; ſic, ut ad ingens volumen diſtendatur. Per tactum alia aliaque praeſagia reperimus. Ubi molle adhuc eſt, bonum dictitante *Hippocrate.* Ubi inaequaliter durus eſt, ſcirrhos ſuſpicamur; ubi cubantis aut erecti ſuperior pars abdominis percuſſa tympani vel obſcurum ſonum edit, lateribusque inferioris partis fluctuatio perſentitur, mali ominis complicationem reperimus. Fluctuatio quidem nos docet, aquas in abdomine collectas eſſe, ſed quandoque anceps reperitur. Flatibus enim et viſcida ſorditie infarcta inteſtina, ſaepe tactui et impulſui mentiuntur fluctuationem; quod ſemper demum lethale obſervavit *Duverney.* Interdum ex altero latere multo magis diſtenditur abdomen, mutatoque decubitu eadem forma ſpeciesque manet, ex quo hydropem ſaccatum ſimul

 adeſſe

adesse supicamur. Malum est, ubi omnis venter rigidus est et perquam durus, et ubi lividus et flaccidus fit: ex illo arguimus non raro internas inflammationes, ex hoc, putredinem; et vix ad proximos dies protrahunt vitam aegroti. *Baldinger* malique augurii, ubi statim post paracentesin iterum intumescit; quoque citius, eo minor spes salutis supererit. vid. supra Sect. I. nec minus, si ex usu evacuantium magis inflatur. Quandoque adaucto morbo per summum ventrem discurrentes venae magnae & varicosae fiunt. Assidua extensione abdominis musculi adeo laxantur, ut levissima accedente causa exomphalus oriatur; imo quandoque sponte jam nascitur quodque facilius accidere volunt, ubi pinguedo omnis colliquata consumitur. Pessimi quidem hoc ominis videtur, cum *Hippocrates* iam contendit, omni pinguedine consumta hydropem protinus esse insanabilem, idque ipsum cognosci, ubi febres advenerint & erectus stare nequeat aeger, & umbilicus inflatus foras promineat, tunc inquis, pinguedinem non amplius adesse, aegrotumque sanari non posse, dicito. Quod vero non ubique signum conclamati vere hydropis, sed anceps tantum habendum esse, discimus ex *Swietenio*; simulque observata docent, non tantum protuberante umbilico, sed etiam a valida pressione rupto, aegros superstites aliquos mansisse, & hydromphalo arte dissecto plures curatos esse legitur, dummodo caute aquae evacuantur:

§. X.

Spontanea vel arte elicita aquarum profusio.

Ubi seri extravasatio, inquit *parens Medicinae*, in hydropicis non presto est; ibi etiam spes salutis nondum eva-

evanuit, et contra periculum imminet, si tumores hydropicorum rumpunt, et horrores febriles incidunt; praesagiunt enim gangraenam. Inde etiam spontanea aquarum profusio ab aliis in malis signis habetur. Sed non ubique nigra illa nota signanda videtur, cum quam saepissime bonam inde contigisse valetudinem observarunt artis periti. Tunc autem rem conclamatum iri compertum habemus, ubi vis vitae delitescit, et aquae acrimonia sua rodunt, inflammant, ulceraque saniosa efficiunt, nec aegrum profluentes levant, aut ubi nulla alia signa recuperandam salutem promittunt. Alia aliaque via spontanea illa fit profusio; modo ex dilatatis poris prorumpit vel roris vel rivuli instar; modo ex vasculis prosilit, epidermidemque attollit, et inde natis vesiculis ruptis promanat. Utraque hac laudabili via aegros sanescere viderunt observatores, dummodo nulla alia mala subfuerint signa. Sed ex novissimis testatur *Monro*, se vesiculas illas nusquam vidisse, nisi in senibus, aut quibus nulla recuperandae sanitatis spes supererat, quorumque femora iam gangraena corripi incipiebant, aut in illis demum, quibus acres plantae impositae erant. Modo etiam vascula et cutis exesa fonticulum constituunt, quo aquae feliciter profunduntur. Modo denique sese evacuant vulnere ab accedente orto, cuius multa exempla prostant; sed ex novissimis illud tantum mihi placet adiicere, quod in Verhandlingen van het Bataafsch Genootschap etc a Cl *Baggers* observatum narratur: hydropicum scilicet militem, cuius rem fere omnes conclamatam dixissent, perfecte demum sanatum esse permultis mali odoris fluidis evacuatis per linguae vulnus, quod aeger convulsus sibi ipsi dentibus inflixerat. Quibus tamen viis

eas

eas tantum aquas, quae in cellulosa tela vel externa vel interiorum partium, minime quae in abdominis cavo ipso continentur, evacuari posse, censet *Monro*; indeque autumat, nunquam eas Asciti convenire, nisi iuncta sit Anasarca. Sed & Asciten per poros abdominis profluente aqua sanatum esse, legitur. in *Eph.* N. C. D. II. An. II. Arte etiam eliciuntur aquae, paracentesi scilicet, scarifatione, ustione quondam, & vesicantibus. Quod si subito & derepente fit, periculum imminet, autumante iam *Hippocrate*: qui hydropici, inquit, uruntur aut secantur, omnino moriuntur aqua acervatim effluente. Pessimum est, ubi ulcere, scarifatione, aut vesicante aut sponte orto subito atque improviso largo flumine evacuantur aquae, quae arte placide stillarunt, sic ut derepente externorum tumor plane delitescat, aegroti autem perquam debiles sunt aut hectica febre aut diarrhoeis tenentur, gangraena & mors certissime appopinquare solent. Gangraena citius saepiusque vesicantia quam scarifationem sequitur observante *Monro*.

§. XI.

Emissarum aquarum conditio.

Ex aquarum eductarum colore, qualitate, odore, utique praesagia sunt desumenda; siquidem *Hippocrates* ipse iam ad ea attendit, spemque adhuc superesse praesagivit, ubi aquae nondum computruerunt, aliove vitioso modo corruptae sunt, nec peritonaeum erosum. Profluunt quandoque tenues, aquosae, pellucidae crassae, virides, citrinae, ruffae, lactis coloris, quandoque lac ipsum

ipſum aquis admixtum eſt, ſanguinolentae, purulentae ſanioſae, mucoſae, gelatinoſae, oleoſae, limoſae, mali odoris plus minusue, ſubſalſae. Breviter itaque colligam, quae ex his praeſagienda putantur. Ubi ſanguine tinctae profluunt, nec pungendo forte laeſio inflicta eſt, contendimus vaſa interna rupta, vel macerata vel nimis dilatata eſſe; indeque etiam explicamus, cur ſub evacuatione per paracenteſin interdum aquae primo profluant limpidae, dein autem ſanguine tinctae. *Swieten*. Lactea ſemper vel receptaculum ipſum vel maius quoddam vaſorum lacteorum ruptum eſſe declarat. *Monro*. Ubi liquidum profluit, in quo ſeri & lymphae dotes reperiuntur, boni habetur ominis; cum hoc deſignat effuſos humores ſanos aut nondum per moram aut incipientem putredinem degeneres; ideoque ſpem ſupereſſe, viſcera abdominalia nondum damni multum recepiſſe. *Swieten*. Ubi aquae eductae citrini ſunt coloris, ſubmucilaginoſae, ſubſalſae et odorem ſpirant urinoſum, felix imprimis eventus poteſt ſperari. Quo magis vero ab his, aut a ſtatu naturali recedunt, eo minor ſpes. Si adeo limpidae, ut puram referunt fluviatilem, & vel nullum vel perpaucum tantum ſedimenti relinquunt evaporando, plerumque fere moriuntur aegroti intumeſcente cito ventre, tumoreque externo indureſcente & rigeſcente. Suſpectus ſemper habetur malus aquarum odor, nosque certiones facit, de ſolidis corruptis, unde febris, nauſea, in peiusque conuerſa morbi conditio timenda. Sanguinolenta aqua aeque pertimeſcenda eſt, ubi ſanguis in abdomine illi iam pridem fuit admixtus, quod ex atro rubente nigrove ipſo ſuſpicari poſſumus. Perubra vel citrina indicat pravam

bilis condirionem, eiusque praeparationis et digestionis difficultatem. Ubi aquis omenti filamenta vel laciniae innatant, manifesta sunt eius solutio, corruptio vel suppuratio, aegerque moritur. Ex aquis mucosis, inprimis in sequiori sexu, suspicamur saccatum hydropem, raro sanabilem; eademque ratione eae damnandae sunt, cum quibus membranulae exeunt. Aeque saccati hydropis testes reperiuntur; crassae, nigrae, oleosae, limosae, fatui odoris aquae, parcae profluentes, aliae atque aliae sub quaevis instituta punctione, tumor abdominis post paracentesin idem subsistens. Bullae aëreae aquae iter claudentes, tympanitidem produnt comitem. Si aquae digitos immissos acris lixivii instar detergunt, cutem corrugant redduntque sensibiliorem, signum est, iam maiorem adesse acrimoniam, adeoque merito est metuendum, ne viscera contabescere iam inceperint. *Duverney.*

§. XII.

Sanguinis profluvia.

Sanguinis profusiones denique plerumque tristis & taediosi morbi scenam claudunt. Interdum tamen & hae ipsae salutares sunt observatae; quamquam certissime solummodo morbo incipiente, viribus vigentibus, hydrope forsan a plethora, aut in junioribus. *Monro* quaedam adduxit exempla & *Lister* symptomaticam narium haemorrhagiam quotidie urgentem hydropicum puerum quatuor annorum, eductis sensim sensimque aquis per sedes & vomitum; plane cessavisse, observavit. Haemorrhoides fluentes saepe in anasarca profuisse, constat ex *Foresto.* Menstrua ubi natu-

turali ritu in hydrope succedunt, non inter mala signa numerari videntur; contra autem si intercipiuntur. Plura de his notanda ex *Hippocrate* transcribam. „Quodsi, inquit, (de morb. mulier) mulier hydrope ex splene laborat, copiosi menses derepente, quandoque etiam pauci descendunt, & nonnunquam velut aqua ex carnibus fiunt, velut si quis cruentas abluerit carnes, interdum etiam paulo vehementiores, ac neque concrescunt. Eam crebra respiratio (asthma dicta) prius, quam menses prodeunt, invadit, & splenis dolor, idque magis si quid dulce ederit, venterque in tumorem attollitur & magnus redditur. Ac ubi plus solito commederit, venter affligitur & subinde lumbi dolent, ipsamque intra paucos dies febris occupat. Cumque repurgata fuerit, optime, pro superiorum ratione, habere sese videtur, postea dein in eundem relabitur statum. Quodsi (ut convenit) diligens cura adhibeatur, convalescet. Alioqui & fluor muliebris apparet, & continuo per totum corpus velut sanies quaedam sensim profluit; tumque diligentiore cura opus est. Si fluor non succedit, venter major redditur & uteri hydrops instat.„ Morb. mulier. p. 177. 178. *Foes.* Si aqua inter cutem in uteris oritur, menses pauciores, aut paulo copiosores eunt. ibid. p. 176. - Menstrua ab uteri hydrope non semper opprimuntur. *Monro*, *Haller.* diss. pract. 4. p. 454. Mictus cruentus ubi incidit, & ubi sub infirmis viribus veluti concretus sanguis ab alvo deiicitur, rem conclamatum iri, possumus suspicari. *Lomm.* Sputa sanguine tincta mala sunt omnino; indicant enim aquarum acrimoniam vasa arrodere, sanguinemque sensim sensimque solvi, de quo dein nos adhuc certiores facit narium hae-

 mor-

morrhagia, ſub ingente dyſpnoea evidenterque deliteſcententibus viribus incidens, & confirmat, inferiorum vaſorum vim vitae deletam, ſanguinemque in ſuperioribus congeri, & miſerum brevi moriturum. Huic forſan applicari poſſe videtur prognoſis illa *Hippocratis*: in morbis longis, inquit, parvae apparentes ſanguinis fluxiones, perniciosae ſunt. Nec minus forte huc ſpectat illud *Eiusdem* malum ubique eſſe, nares ſanguinem fundere, ubi alvi interceptae, ſed parva, nigra, caprinis ſtercoribus ſimilia ex neceſſitate dejicientes, aegrum tenent. *Swieten.*

Haec fere fuere, quae libelli & temporis anguſti fines conceſſerunt proponenda. Deſunt certe multa, hoc minime ignoro, indulgentes itaque lectores ne exigue & exiliter libellum revocent ad calculum, rogo & obteſtor.